

Fannst ekki vansalaust að verk Thorvaldsens skyldu ekki hafa verið sýnd hér

— segir Janus A.W. Paludan sendiherra Dana

„Ég hef verið með það í huga að koma á þessari sýningu á verkum Thorvaldsens allt frá því ég kom hingað fyrst,“ sagði Janus A.W. Paludan sendiherra Dana á Íslandi í samtali við blaðamann Morgunblaðsins á Kjarvalsstöðum í gær. Paludan er mikill aðdáandi Thorvaldsens, og það var hann sem átti hugmyndina að því að koma upp þessari sýningu og honum er það öðrum fremur að þakka að Íslendingar geta nú séð verk eins kunnasta landa þeirra fyrr og síðar, sem þjóðin á þó í „sameign“ með Dönun, þar sem Thorvaldsen var af dönsku móðerni.

„Í Thorvaldsenssafni í Kaupmannahöfn eru hundruð listaverka eftir Bertel Thorvaldsen,“ sagði Paludan, „og mér fannst það ekki vansalaust að aldrei skyldi hafa verið haldin sýning á verkum hans hér á Íslandi. Thorvaldsen er á margan hátt mjög íslenskur í list sinni, þótt hann lærði og starfaði í Danmörku og á Ítalíu. Það er við nokkurs konar samruna hins íslenska listuppruna og áhrifa frá rómverskri list, sem þessi „þriðja list“, list Thorvaldsens,

verður til og hún er grundvöllurinn að snillið hans. Hann var kominn af íslenskum hagleiksmönnum, og það er ekki nóg með að faðir hans og afi væru kunnir hagleiksmenn, heldur greina íslenskir annálar einnig frá því að langafi hans var mjög hagur og orð fór af honum sem góðum bartspera.

Margir hafa lagt hönd á plóginn svo af því gæti orðið að sýning þessi kæmist upp, og þetta fór verulega að ganga eftir að Ingvar Gíslason menntamálaráðherra skrifaði menningarmálaráðherra Danmerkur um málið. Þá hefur Birgir Thorlacius ráðuneytisstjóri í menntamálaráðuneytinu átt drjúgan hlut að máli auk fjölmargra annarra, ekki síst fyrirtækjanna Flugleiða og SÍS, sem hafa lagt fram mikilvægan skerf. Kostnaður við sýninguna nemur um hálfri milljón danskra króna, og það er talsvert fé. En með aðstoð og áhuga margra aðila hefur þetta tekist. Hér eru að vísu ekki öll verk Thorvaldsens, en þetta er þó byrjunin!“

AH

Janus Paludan sendiherra Dana við brjóstmynd Thorvaldsens af Napoleon Bonaparte Frakklandskeisara. Frummyndin er gerð í Róm um 1830.

merkur í senssafns

aldsenssýningarinnar á Kjarvalsstöðum í gær, á húsnæðinu vegna þessarar sýningar.

andi: Eva Henschen ritar greinarnar Um höggmyndir og Hinstu ár Thorvaldsens. Kristján Eldjárn ritar um Thorvaldsen og Ísland. Dyeveke Helsted skrifar um Bernskuár Thorvaldsens, Nemandann í Fagurlistaskólanum, Styrkþega í Róm, í vinnustofunum og Listaverkasöfnun Thorvaldsens. Bjarne Jörnæs ritar um Leiðina til frama, Dvöl í Kaupmannahöfn, Stóru minnisvarðana, Thorvaldsenssafn og Eftirmæli eftir Thorvaldsen. Þá rita þau Helsted, Henschen og Jörnæs skrá um 75 verk eftir Thorvaldsen sem á sýningunni eru. Í bókarlok er annáll um líf og starf Thorvaldsens í stuttu máli. Kápuíðu bókarinnar þrjú sjálfsmýnd Thorvaldsens frá 1794.

Danirnir, sem unnið hafa að undirbúningi og uppsetningu sýningarinnar, á Kjarvalsstöðum í gær. Paludan sendiherra annar frá vinstri.

Bertel Thorvaldsen — einn kunnasti listamaður Evrópu um sína daga

Bertel Thorvaldsen var einn kunnasti listamaður Evrópu um sína daga. Hann fæddist í Danmörku, sonur íslensks föður, en móðir hans var dönsk. Thorvaldsen ólst upp í Danmörku, og þar lést hann einnig, en mestan hluta ævi sinnar starfaði hann í Rómaborg. Hann kom aldrei til Íslands. Á Ítalíu notaði Thorvaldsen nafnið Albert Thorvaldsen, vegna þess hve ítölum var ótamt að nota skírnamn hans, og fangamark hans var A.T. þar sem Aíð myndaði eins konar umgjörð um upphafsstafr síðara nafnsins.

Thorvaldsen fæddist árið 1770, í Danmörku sem fyrr segir. Faðir hans var Íslendingur, Gottskálk Þorvaldsson, tréskurðarmaður að atvinnu. Meðal þess sem Gottskálk starfaði við var útskurður á skip, merkingar þeirra og fleira, en engin verk hans eru kunn, enda mun hafa verið lítið á hann sem iðnaðarmann en ekki listamann, að því er Þór Magnússon þjóð-

minjavörður sagði í samtali við blaðamann Morgunblaðsins. Gottskálk faðir Thorvaldsens var sonur séra Þorvalds Gottskálks-sonar prests á Miklabæ í Blönduhlíð í Skagafirði, en hann fæddist árið 1741 á Reynistað meðan Þorvaldur var þar enn djákni. Móðir Gottskálks var Guðrún Ásgrímsdóttir, en hún var látin áður en fjölskyldan fluttist í Miklabæ. Hún var í ættir fram kominn út af Guðbrandi biskupi, en þar í ætt voru margir lista- og hagleiksmenn. Séra Þorvaldur var smíður góður, og hann byggði upp bæði kirkju og bæ í Miklabæ af mikilli smekkvísi. Eiginkona Gottskálks Þorvaldssonar og móðir Thorvaldsens, var dönsk sem áður segir, og hét Karen Dagnes. Fátt er um ætt hennar vitað annað en að hún var jósk að uppruna, frá Nörre Nissum á vesturströnd Jótlands, þar sem faðir hennar var djákni. Frú Karen var nokkru eldri en maður hennar. Sagt er að

æskuár Thorvaldsens hafi ekki ætíð verið sem hamingjuríkust, en þó er vitað að hann hafði gott samband við bæði föður sinn og móður, og hann var ekki gamall er hann var farinn að hjálpa til við tréskurðinn.

Thorvaldsen nam dráttlist og höggmyndalist í Kaupmannahöfn og síðar í Róm, þar sem hann settist að. Þar varð hann fyrir miklum áhrifum frá fornómverskri list og hann telst einn helsti frumkvöðull nýklassísku listastefnunnar. Thorvaldsen fluttist aftur heim til Kaupmannahafnar eftir 40 ára dvöl í borginni eilífu og þar andaðist hann árið 1844, fjórum árum áður en safn hans þar var opnað. Á safninu eru um 860 verk listamannsins, en mikill fjöldi þeirra er dreifður um allan heim. Af verkum hans hér á landi má nefna skírnarfontinn í Dómkirkjunni er hann gaf „ættjörð sinni“ eins og segir í áletrun á fontinum frá

1827. Þá er og til hér sjálfsmýnd Thorvaldsens er Kaupmannahafnarborg gaf hingað til lands í til efni 1000 ára byggðar í landinu árið 1874. Styttan var upphaflega á Austurvelli, en var síðar flutt í Hljómskálagarðinn og er nú við Kjarvalsstaði í tilefni sýningarinnar. Enn er til hér brjóstmynd af Jóni Eiríkssyni konferenzráði og marmaramynd af Ganymedesi. Öll önnur verk á sýningunni 75 að tólu, eru komin frá safninu í Höfn.

Sýningarsvæðinu á Kjarvalsstöðum er skipt niður í herbergi er líkjast sölum Thorvaldsenssafs í smækkaðri mynd, en listamaðurinn hafði sjálfur hönd í bagga við skipulagningu þeirra. Er hér um að ræða mjög nýstárlega innréttingu á Kjarvalsstöðum, þar sem er eins og byggð hafi verið hús inni í húsinu, og marka herbergin að nokkru hin ýmsu tímabil í ferli Thorvaldsens.

AH